

მეცრე

საყოველ-ვერსაო ლიტერატურული და მხატვრობითი გაზეთი.

9 მარტს

გამოიცემა

№ 10

კვირამბით

1886 წელსა.

ფასი „მეცრე“-ს წლით სუთი (5) მანეთი, ნახევარ წლით სამი (3) მანეთი, სხვაგვარი ხელის მოწერა არ მიიღება. წაღვე ნომერი „მეცრე“-სა ღირს სამი შაურა. ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში „მეცრე“-ს რედაქციაში და ქუთაისში მმ. ჭიჭიძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეშე მცხოვრებთათვის აღწერილი: Тифлисъ. Въ редакцію „Театръ“.

ბოდიშს ვიხდით ჩვენ ხელის მომწერლებთან, რომ ჩვენი მხატვრის ბატ. ა. ბერიძის ავადმყოფობის გამო, სურათის გამოცემა დაგვიგვიანდა.

წერილი მეგობართან

ხომ იცი, მეგობარო, მე იმ ჯურის კაცი არა ვარ, რომელსაც შეიძლება ეუწოდოთ ტვინის მწვანეღებელი. (ო, ამათი რიცხვი ეხლა ჩვენში ერთობ დიდია და თითქმის მთელი ქართული ინტელიგენცია თითქოს ამ ტვინის მწვანეღებელთაგან შესდგება! აქვე დაეუმატებთ: ურიგო არ იქნებოდა, რომ პირუტყვთა სამფარველო საზოგადოების მიხვედით დაარსებულიყო ჩვენში ტვინის მფარველი საზოგადოებაცა. საიღამ გადმოგვედო ეს სენი (ღმერთმა გაშოროს ჩემო კარგო!) ამის გამოკვლევას რომ ეხლა გამოუდგეთ შორს წაგვიყვანს; საკმარია ვიცოდეთ, რომ ყველას, ვისაც გოგრაში ნიავის მეტი არა უსისინებს-რა, საიღამღაც წარმოუდგენია, რომ თავში იმდენი სიბრძნე მოუგროვდა, რომ ლამის თავის ქალა ჭერს მია-

ხეთქოს. (შთუოდ მალე უსურ-ვაზი ძლიერ გაძვირდებოდა—ამოდენა ოხერ თავებს რა წნელი გაუძლებს მოსაჭირებლად,—და გირჩევ, ჩემო მეგობარო, შენი წისქვილის ქალაში უსურ-ვაზი აღარ გააკაფინო). ღიად, ამოდენა სიბრძნემ ლამის შამპანსკის ბოთლის სახურავით თავის ქალა ჭერსა ჰკრას, მაგრამ თავი რომ ვერ აუხნეთქია, ყელში ჩამოჰშვენიათ და დაღიან ჩვენნი ცრუ-ბრძენნი ინდოურებივით გაბუებულნი და სულელობის გამომაცუნ თვლებს წარა-მარად აბრიალებენ. შევლა მათი ნაბიჯი და სიტყვა უთუოდ სიბრძნის ნაღები, ანუ ნაკვეთი უნდა იყოს. საბრალო ლატაკი ჰკუა გულ-საკლავად ევედრება: „ბატონო, რაც არა მოგებარებია რა, რასა მთხოვ? მს ხომ უღიარობაა! და სხ. ამიტომაც სიბრძნის მაგიერ, სისულელე და სასაცილობა გამოდის. ნამეტნავად ამ სენმა ღრმად გაიდგა ფესვები მას აქედ, რაც, „ივერიამ“ ისე გააიფა სიბრძნე. რომ ეხლა ყველა დარეჯანს, რომელსაც დიაკნიანთ მაიამ ძროხის ბეჭედ ასწავლა ანაბანა და „უფალო“, ყოველ დღე შეუძლიან „ივერიაში“ ამოიკითხოს ბუასტირა, ლარომფუკოსი და სხვათა სიბრძნე, ეხლა აღარცა ჰსმენ, არცა სჰამენ, არღა სძინავთ და ყველა იმაზეა გადარეული, რომ სანაკვესო რამე სთქვას და ბუასტების და აღციატების „ივერიიღამ“ ამოხვებბირებული აზრები უთავბოლოდ არახუნოს. ამას წინათ ერთს დარბაისელს ოჯახში მომიხდა ყოფნა. ძნენა მლისაბედი ტახტზედ მოკეცილი იჯდა, მუხლებზედ ხავერდის მუთაქა ედგა

და ქარვის კრიზისის ჩამოვარდა. მის პირ-და-პირ იჯდა ერთი ვილაქ «მაიორში» ნენე და ტკილად ბა-სობდენ. ლაპარაკი ჩამოვარდა ერთ კონცერტზედ, რომელიც ერთი ახლად დაობლებული ოჯახის სასარ-გებლოდ იმართებოდა: — შენ ნუ მომიკვდე, გაუბრტყელა კნენა ელისაბედმა, თუ მაღლის ქმნა გინდა, ნუ აცდევინებ. მინც მალე ჰმეველის, ერთი ორად ჰმეველისო, ამბობს ალკიატი! — და თავ-მოწონებით გადააგლო კისერი. — ღილატ, შენმა მხემ! ჰეშმარიტი სულგრძელება მაშინ არის, როცა კაცი თვითონ იკ-ლებს, რომ სხვას შეეწიოს, ამბობს მოარი! — მაირ-ტყა კნენას მაიორში ნენემ და უფრო მეტის თავ-მოწონებით გადააგლო იმანაც კისერი. მე ამის მნან-ველს და მსმენელს თან მეცინებოდა და თან მეტი-რებოდა ამ დარბაისელ მანდილოსანთ ტაკი მასხარა-ბაზედ. „ივერიის“ სიბრძნემ წელიწადიც აღარ გაიყვანა და ცალკე სტატიაში (იხ. „ივერია“ № 45) აუწყა თავის მკითხველებს ამ გაზეთმა ერთის თვის განმამელობაში რამდენი რამ გაუკეთა ჩვენს საზოგა-დოებას. ჰეშმარიტად და გულზედ ხელ დადებით ვიტყვი, რომ ჯერ ამ გაზეთს არაფერი არა გაუკე-თებია-რა იმის მეტი, რომ მისმა „ნაკვესმა“ და „და-მაკვირდომ“ დაჰბადა ჩვენში რალაც სულელური ტაკი-მასხრობა და მაიმუნობა.

შეკრავად, მეგობარო, ცოტა გრძელი სიტყვა მომივიდა. მე ტვინთა მწვალბელოთ რიცხვში არ ურე-ვივარ, ვიმეორებ, ბრძნობას არა ვჩემობ და საანბა-ნო ჰეშმარიტებას უფრო ვეწყობი. მართი ამ ჰეშმარი-ტებათაგანი ის არის, რომ რაც კაცი გონებით დაბ-ლა სდგას და თავის საკუთარი ცოტა აქვს, იმდენი უფრო მეტსა ჰბაძავს სხვას და ეს წაბაძვა მაიმუნო-ბადე მიადწევს ხშირად. ამ ლიტერატურული ფორ-მით წერა, რომელიც მე შენთან საბასოდ ამოვირ-ჩიე, თავ-და-პირველად ვილამაც შემოიღო ჩვენში და მოხერხებულადაც მოუვიდა. მიჰყენენ ეხლა „ივე-რიის“ ჯაგლაგები და დაუწყეს უწყალოდ ჯიჯგნა ამ საბრალო ფორმას. ბანშირდა მეგობართან წერილები თბილისილამ თვირანს, თბილისილამ პეტერბურლს, პატასთან, ლუარსაბთან და სხ. და სხ. მერწმუნე ეს წერილები არაფრით გაირჩევა იმ წერილებილამ, რომ-ლებიც ასე თავდება ხოლმე:

«მსა წიგნი ჰრელია, შენთვის მაიმწერია.

ბულბულს მხარზედ გამოვაბი, შენთვის მოურთმევი!»

მათ შორის მაინც პირველი ადგილი თბილისი-ლამ თვირანს მოგზაურს, ბ. მოლა ბაშირს უნდა მიუ-საჯოთ, თუმცა ეს რიგიანი გამომკვლელი ჩვენის ძვე-

ლის იურიდიულის ნაშთებისა მეტად უბილყო და წყლიანი რამ გამოდგა ამ ახალს სვერში. მისი ძვე-ლი გზილამ გადახვევა ჩვენ სამწუხარო მოვლენად მიგ-ვანჩია ლიტერატურაში. ახალს ფსევდონიმს ამოფა-რებული ბ. მოლა ბაშირი ჰკვიანი კაცია და, — ჩვენ გვაკვირებს — იმას როგორ არ უნდა ესმოდეს, რომ იმ უხილავ ძალს, რომელსაც ბუნებას ეძახიან, ყვე-ლასთვის თავისი ადგილი მიუსაჯავს და ამიტომ, ესთქვათ, კაველის სულ ტყავილამაც რომ ამომძე-რალიყო არამც თუ შედრინობა, ბურენინობაც არ შეეძლო აქაც კი შეეძლო მოლა ბაშირს თავისებუ-რება დაეცვა, მაგრამ უფხობასთან და უკბილობასთან ის კილევ დაქაშობს და ტაკი მა'ხარობს «ივერიის» ბობოლის მოსაწონად. ამ ახალი მეჩითის თავილამ ნამდვილი მოლა გრგვინავს და წყველა-კრულვას უთე-ლის მართლ-მორწმუნეთა ლიტერატურული უზრდე-ლობისათვის. მეჩითის ძირს ამოსტუზვია ეს თვირა-ნელი დავრიში, ჩვენი შოლა ბაშირი, და უთავ-ბო-ლოდ ჰალა, ჰალას! — გაიძახის. „ივერიის“ შეის ულ-ისლამი უქადაგებს თვის მორწმუნეთ, რომ მათი ვა-ლია რაიმე წამალი გამონახონ მისი ლიტერატურუ-ლი მტრების აღმოფხვრისათვის, და ეს უბრალო ყაზი, მოლა-ბაშირი, ძირილამ შესძახის, რომ მათი აღმაშ-ფოთებელი ლიტერატურული მიმართულება «ძირი-ნად უნდა ამოვარდეს, ვითარცა ღვარძლი» (იხ. „ივე-რიის“ ფელტანი მე 43 №-ში). შეის-ულ-ისლამი ზე-ვილამ აიმედოვნებს თავის მრევლს, რომ ბაშიბუზუყე-ბის შემოხვევა ჩვენს ლიტერატურაში დროებითი უბე-დურებაა და მაგისთანა მჯლბნელებს „ჩაილულის წყლილამ არაფერი იხსნისო“, მისი ტაკი მასხარი ყა-ზი მოლა ბაშირი ძირილამ შესძახის, რომ „ესენი“ ჩვენს ლიტერატურაში ფენს ვერ მოიკილბენო და თავის თავად გაქრებიანო... ხახა დაღებულნი მსმე-ნელნი ამდენ სისულელეს ყურს უგდებენ და ჰალა, ჰალას გაიძახიან. მათში აღარ მოიპოვება ერთი გაბე-დული მოლა-ნასრედნი, რომ გამოვიდეს და ამ ჯამბაზს და მის ტაკი მასხარას უთხრას: ბატონებო, იქ არტა-ლა და ყაბლო-ფლაგი გიცივდებათ, თქვენ აქ რალაც სისულელეზედ ჰლაპარაკობთ. თუ თქვენი მტერი ჰია-ნი ეაშლის მეტი არაფერია, მაშ დააცათ, ნიაგი თი-თოი გაავადებინებს. თქვენ ან თავს რაზედ იწუხებთ, ან ამ საწყალ ხალხს გულს რისთვის უხეთქებთ? თან ამბობთ, თვით ანტი ქრისტე ქვეყნად მოსულაო, თა-ნაც ატანთ, რომ ანტი ქრისტე კი არა ერთი ჰიანი ეაშლიაო!..

ღილ, ჩემო მეგობარო, სინილისი სული იარა-ლი და მაშვენებელია, ლოგიკა ჰკუისა. (ამ აფორიზმის „დამაკვირდიში“ ჩაწერა კანონ მდებლობის 000003

მუხლით საღვრადღობა!) ერთსა და იმავე დროს სა-
ზიზღარად არის და საცოდავიც კაცობა, როდესაც ამ
ორივე უმადლოეს ნიქს მოკლებულია. ამ შიშით მათე-
ზარ დაცემული ცრუ-პენტელა გმირების ბაქიაობა და
ტყუილი ყოყოჩობა ერთს ვოდვეილს გაგონებს, სა-
დაც ჩვენი ნიჭიერი არტისტკა საფაროვისა ის ხელოვ-
ნურად ჰხატავს ცალკე ოთახში მომწყვდეულს ახალ-
გაზრდა ქალს, რომელსაც ფანჯრიდამ ყაჩაღები უც-
ვივიან. შიშით ლამის თვალები წამოსციკვიდეს, სული
ფრჩხილებში გაეპაროს, ყელი ისე შეუხუთავს, რომ
ძლიერს-და ლაპარაკობს, მაგრამ მაინც არა სტყდება
და უნებურად ამბობს: «არ მეშინიან! სრულებითაც
არ მეშინიან! ღმერთმანი, არ მეშინიან!.. ნამდვილად
კი ლამის ქაფურივით გაჰქრეს. მოლა ბაშირის აბდა-
უბდას არ გამოვეციდები. ზნეობით მოვალედ კი ვსთვლი
ჩემს თავს ერთი მეგობრული რჩევა მიესცე: როგორც
დაიწყო, ისევე განაგრძოს თავის გამოკვლევა მახტან-
გის კანონებისა, დასტულამასი და სხვ. თორემ ამ
იარაღით ჩვენთან ბრძოლა იმას დაფნის გვირგვინს
ვერ დაუშასხურებს, ამიტომ რომ,—მგონა, ცრუ
კვენაში არ ჩამომართმევ, ჩემო მეგობარო,—ეს ია-
რალი ჩვენს ხელში ყოველთვის ლახტი იქნება და მის
ხელში უხვირო ჩოგანი.

დავით სოსლანი.

თეატრის

«დამამპირღი»!

ვირმა ზალო მოგლიჯა, ერთი სხვას დაჭკრა და
ათასი თიხან დაიკრათ.

დღეიფე... (იფ...)

ტილო წუთის სოფელო (*...)

მაცხ აქნეინებ რასაო?
დეე-გმირს შეუკრავ ხელებსა,
აგმირებ მუთაქასაო!..

(პ. ვაფშიძე)

იქავ მერჩინა, საც ვიყავ,
სულ კართოფილი მეთონხა,
მინამ აქ „ივერიაში“ —
სხვისა ნალეჭი მეცოხნა!

(ი. ალექსანდრიძე)

გოშას ჩივილი
(ბ. იფ. ხანელს)

ღმერთო მაღალო ძლიერო,
მინდა გილოცო გვაჯო:
რაც მე ტოტიამ მომაგო,
მთხოვ ჩემს პატრონს მიუსაჯო!

აეი რამ იყო ტოტია,
ბოხვერა ძალი—ავეია,
მინც მას გაუკადნიერდა,
შველას ყურები ახია!

მრთხელ ტოტია აე-გული
ქარს იწვა თავისთვისინა;
ჩემმა პატრონმა ურჯულომ
იმაზედ მიმისინა.

აეწკავეწკავდი, გავგულისდი,
ჩემს საუბედუროდ აესტყდი;
სიბრიყვით გალაღებული,
ტოტიას ზურგზედ შეევატი.

წამომივარდა აე-გული
(რაც რომ დამართა ახია):
ძურქი ზედ შემომავლიჯა,
მრვიე ყური ამახია!

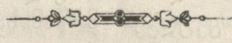
აეწკმუტუნდი, ვივავლახე,
(ძვირად დამიჯდა ომობა)
პატრონისკენ მივაშურე,—
იმას ესთხოვე ქომავობა.

ზავდეთო! — ღაიძახა,
შეურეთ ამ წუწკს და ბრიყვსო!..
რაც რომ ტოტიამ მოვაგო;
შენი თხელი ჭკვისა გჭირსო!

მეშჩერსკის შემავედრეით,
ნუ მოჰკლავ-თქო იმ ბრიყვ წუწკსა:
წამალი გამამიგზავნოს
შმკურნალოს ამ ჩემ წყლულსა!

ტილიბუჭურა.

ნამდვილათს სწორათ: დავით სოსლანი.

* *

(ვუძღვნი ი. ვ. ჰ—ძმს)

სმა-ჭამისთვის, ტანთ-ჩაცმისთვის
დასადება ღირდა გახა?

თუ ვერ ვხედავ სხვა მიზანი
უნდა ვიკრა გულში დანა!

წარმატება, იდეალი,
თუ არ არის სიტყვის მტკვარი,

თუ რომ ცხოვრების მიზანი
ქვეყნისა შეგნება არი,
მაშ რად ჰქვიროდა საკრავი;
ჩვეულები ყოველის უმეტარი!

შეატყვისინოს ეს უფრო;
გინც დიატში დაიბუდა,
გერ გაიგო, რომ დიატთან
გასდა ჭამის მძიმე გუდა!

სმა-ჭამისთვის, დიატისთვის,
დაბადება დიდაც განა?
თუ ვერ ვხედავ სხვა მიზანი
უნდა ვიკრა გულში დანა!

ი. რევიშვილი.

პატარა ფელტონი

(წერილები გუროიდან)

I

მედრობის კვირა, კვირა ცოდვით მონანების
და სულის საქმეთა შედგომისა სადარბაზოდ გვეწვია
და მოითხოვს ნებისითი ხარკს ჩვენთაგან, რომელნიც,
ვითარცა სუსტნი მოკვდავნი, ასე თუ ისე, აღვირ
ახსნილ ხორცს უკმოუხედეველად ვაცურებდით თანა-
მედროვე, კუჭის აღსარების თაყვანის მცემელ ცხოვ-
რების მორვეში...

მხლა კი მეტი ჩარა არ არის, თუ არ გვინდა
სახარების შეიდ ზარმაც ქალწულებსავეთ, ზეციერ-
მა სიძემ მოუშაღებელი გენახოს, ჩონგური თაროზე
უნდა შემოვლეთ, დამბაჩები ბელყოშიდან ამოვიძ-
როთ, გულიდან ყოველივე შური, სიძულელი და
ლაფლობა მოყვარისადმი ამოვიღოთ, დავივიწყოთ
მრწამსი კუჭისა, შევეუდგეთ მრწამსსა სულიერს, მცნე-
ბას მაცხოვრისას, რომელმაც კაცთა ჭეშმარიტი სარწ-
მუნოება დააფუძნა უკვდავის სიყვარულის საფუძველ-
ზე, მოვინანიოთ ცოდვები და ვითხოვოთ ის,
რის თხოვნასაც დღემდის, იქნება, არც კი ვფიქრობ-
დით...

შოველს ქრისტიანს, მოგენსენებთ, ნება გვაქვს—

ეს ჯერ არ აღუკრძალავთ—ლოცვაში ღმერთს ნი-
ვსთხოვოთ, რაც გვსურს, და რასაც გულს ვუნებულ
ში ვმალავთ... ჩვენ, გურულებს, საზოგადოთ რომ
ვსთქვათ—პირ-და-პირობა და გულ-ახსნილობა ძვე-
ლადგანვე მოგვდგამს. მაშასადამე, რა კი ამისთანა
მარჯვე დრო მოგვესწრა, რომ ჩვენი გულის დარდე-
ბისათვის მალამოს დასადებლად ზეციურ მამას შეგვიძ-
ლია მივმართოთ კვლავინდებურზე უფრო თავისუფ-
ლად, ნულარ ვრუმათობთ—ბარემ საჯაროდ წარმოვ-
სთქვათ ის, რისგან ხსნასაც სულითა და გულით მი-
ვესწრაფებთ.

რაც იყოს, იყოს მაგალითს, ამ შემთხვევაში,
მე ვუჩვენებ ჩემს მოძმეებს; სულს ქვეშე ვამბობ რომ
ჩემი სურვილი და თხოვნა საბოთა ღმერთის წინაშე
ეს არის—

პატივს ვსცემ დიდად ჩვენს მწიგნობრობას,
მის მშრომელთა ღვაწლს, სულგრძელ მხნეობას;
მაგრამ უნიჭო მწერალთ რევენობას,—
შემეცარ კალმით მათს მეტიჩრობას
ღმერთო მაშორე, ღმერთო მაშორე!

მიყვარს თეატრი. ჩვენსა ნიჭიერს
მსახიობთა დასს ეუქებ თამაშსა;
მაგრამ მათსავე ყოველად ნიჭიერს
ინტრიგებს, ქირღვას, ხრიკთა მანკიერს—
ღმერთო მაშორე, ღმერთო მაშორე!

ზული სუსტი მაქვს—უნდა გამოვტყდე—
მრთს ქალსა ვეტრფი, სულს ვწირავ ტრფობას,
მაგრამ მისს მშობლებს, ანგართ მოყვარეთ,
და გვირგვინის წილ, დიღვეში ჯდომას—
ღმერთო მაშორე, ღმერთო მაშორე!

არ დავიქადებ, მხოლოდ კი ვიტყვი:
არ ვიცი შიში რა არის; მაგრამ
თეონილას*) ყბას, აღიდებულს წყალს,
მერაბის*) შარს და ზავთრის სამართალს
ღმერთო მაშორე, ღმერთო მაშორე!

ჰ.

*) თეონილა და მერაბი, როგორც სოქვენს აჭიღმა
მკითხველებმა რომელთ გამოისობით ერთი აჭიღლი კაცი მოჰკლეს
და საქმე ოზურგეთის გამომძიებლის ხელშია, სახელებია იმ
როკაპების, რომელნიც მათის სიბუყვით სვანეთში ბუნაგობენ.

ავტ.

მოტაცებულია!

(მწყემსის ნაამბობი)

I

სალამო შემგლისფერებულ იყო, როდესაც მე და ჩემმა მეგობარმა, მთელი დღით წანწალის შემდეგ, ალაზნის პირას დავდევით ბინა ლამის გასატარებლათა. სალამო საამური იყო: ხეები რომელნიც მშვენიერათ დაეჩრდილებინა ღალესტნის მთის წვერებს, საუცხოვო სურათს წარმოგიდგენდნენ თვალ წინა; იქვე უჩინარი ბუჩქიდგან ფრინველების სტვენა და ჭიკჭიკი, სრულებით ახმაურებდა ამ მიღუმებულს, მიყრუებულ სალამოსა... აგერა, ამოანათა ლამის ლამპარმა და საუცხოვოთ გაანათა გარე მიდამო; იქ სადაც აქამდისინ სიბნელე ნეფობდა და ხენი სრულებით ჩამოზნელებული იყვნენ, ესლა საამურათ ჩაეშვა მთვარის ნათელი სხივი და საოცარის მანქანებით შეამკო მთის დაბალი ფერდობები! მშვიდი ნიავი შეაბო ხეთა ფოთოლთ და ლამაზ შრიალთან, თითქო ისინიც კი სულდგმულათ გარდააქცია; აქამდისინ ჩამოღვრემილნი, აღერსით შეახმაურა და ტოტები ნაზათ შეახნენ ერთმანეთსა... ალაზნის ნადიმ და თითქო საიღუმლოთ მოსიარულე ზვირთებს, გადააფინა მთვარემ ზედ თავისი სხივი და შეხებუსთანავე წინწკლები მარგალიტის მსგავსათ შეათამაშა; აქ კი მოგვაგონდა პოეტის სიტყვები და უფრო ღრმათ შთაფინერგევით გულშია:

მხოლოთ ნიავი მთისა მოლხენით
 ტყეში ფოთლებთან ლაქლანდარობდა
 და ალაზანი შეუბოვარი
 ჩიოდა, თითქო კაცს ემღუროდა.

ძარგა ხანს და ძრიელაც კარგა ხანს შევეცქეროდით მე და ჩემი მეგობარი ამ საოცარ სურათსა, ოცნებისაგან გატაცებულებს ვინ იცის, ჩემო მკითხველო, სად არ მივეყნადით ფიქრებსა, რომელ შეუძლებელზედ არ გვაფრენდა იგი!.. მაგრამ, რაკი ღამე აქ უნდა გაგვეტარებინა, ამიტომაც შეუდექით ჩვენ საქმესა და ცოტა ხნის შემდეგ, ლაზათიან ცეცხლა პირას ვიყავით წამოწოლილები.

ძაცის სიცოცხლეში ერთ უკეთეს დროთ უნდა ჩაითვალოს ნადირობა! იმ უმაღლეს სიამოვნებას რომელსაც ტყეშია ჰგონობ, ძნელათ მოიპოვებ ამ ჩვენს ერთ გვარს ცხოვერების მიმდინარეობაშია. მაშინ სულ სხვა ჰაერითა ჰსუნთქავ, სულ სხვა აუარებელი ფიქრები გიღვლავენ თავში, რომელნიც

ნათლად გინატვენ შენს ცხოვერების ჰორიზონტსა... უკმაყოფილოთ შესცქერი მასა... „შეგრენ“ — გვეზრდება, თითქო გეზიზლება კიდევ იგი და უმადურის სახით აშორებ თვალებსა... მაგრამ ტყე და ნადირობა — ნადირობა და ტყე — ეს სულ სხვაა! აი, თოფით ხელში დასდინარ ტყეში, ტყეში სადაც ბუნების შემძლე ძალა შენ თვალ წინ, ათას ფრათ არის გადაშლილი, საიდანაც შენედავ, რას დააცქერდები რომ ოცნებიდგან არ გამოაჰყვანდე, არ გაკვირვებდეს ყოველისფერი! შეჰხედე თუნდ მაღალ და თვალ აუწვდენელ ხეებსა, დააცქერი შენს ფერხთ ქვეშ მწვანე ხავსის ფრათ ბიბინა ბალახსა, დაჰხედევი იქვე ნაკადულსავით მორბედ წყაროს მარგალიტის მსგავს წინწკლებს, შეახამე ესე ყოველივე ერთათ და ნათლად წარმოგიდგება მთელი ხელოვნური მოქმედება ბუნებისა!..

ეს კიდევ არაფერი. ღაუმატე ახლა ამას სხვა-დასხვა ფრინველების საუცხოვო ხმა, ხოხბის ლაზათიანი ყრიყი და მაშინ ხომ სამზღვარი არა აქვს შენს ოცნებას, შენს ბუნების ნეტარებითი დატკობას!.. აგერა, ჰხედავ რომ ხის მარტივათ გამოშვებულ ტოტზედ, ლამაზათ წამომსხდარან ხოხბები და პატარხალსავით მოუღვრებიათ ყელი, შენ მაშინათვე მოიმარჯვევი თოფი, გულმა აჩქარებით დაგიწყო ცემა და მუხლის თავებზედ დამდგარი რატო ნახევარი ვერსი არ ეპარები; სულ განაბული, თითქმის მიწაზედ გაკრული მისცოცავ, ბალახებსაც კი ხელით აქეთ-იქით იშორებ, თითქო გენანებოდეს ფენის დასადგმელათა, მისდინარ, მისდინარ და ძლივს! მიატანევი თოფის მანძილსა, სჩერდები; უფრო ხერხიანათ იჩოქებ მუხლის თავებზედ, მოიმართე თოფი... მაგრამ, აგერა ხოხბებმა უკვე შეიფთხრიალეს მაღლა, გაშალეს ფრთები და ყრიყინით, თითქო დამცინოდნენ, გასწიეს სხვა მხრისაკენა, სადაც მათ ძნელათ-ლა იპოვნი. ოლოლოთ დარჩენილი იღებ თოფს და მისდევი ახლა სხვა ბილიკებსა...

მსთქვათ, ჩვენსავით, შემოგიღამდა ტყეში, გინდება იქ ლამის გატარება. მით უკეთესი დრო მონადირესათვის! აი, მთელი დღით დაქანცული, აქა-იქ ჰკრეფამ ხმელ შეშებსა, ანთებ ცეცხლს, იქვე შორი-ახლო დაყრილან შენი საყვარელი ძაღლები, შენც მოსწოლიხარ ცეცხლს ლაზათიანათ და ფიქრებისაგან გატაცებული, შეჰსცქერი ჰაერში თავისუფლათ მორბენალ ცეცხლის ალსა... აგერა ამოვიდა მთვარეც, მოტრფეს მსგავსათ მოგაფინა ცრიატე სხივი, შენს მახლობელ ბუჩქებიდგან დასძახეს ლამის ფრინველებმა და ჰარმონიულის ხმით დაუწყეს შეხმაურება, ტყეში ჩათვლემილ სალამოსა...

მს, ჩემო მკითხველო, რომელი დრო უნდა შევდარო ამ საუცხოვრებს, რას შეუძლიან დაგვატკბოს კვლავ ასე სამაურათა! „მს საუცხოვეო სურათია! აქ უმაღლესი ნეტარებაა სამწერლობა!“

II

მეორე ღამის გატარება ჩვენ მოგვიხდა ერთს მწყემსთან, რომელსაც შემთხვევით დაუმეგობრდით გზაშია. ჩვენი ახალი გაცნობილი მწყემსი წამოსადეგი კაცი იყო; იმისი გამომეტყველი თვალები და მოცინარე პირის სახე ცხადათ გვიმტკიცებდა, რომ იგი «გულ-კეთილი» კიცი უნდა ყოფილიყო, არ იყო ახალგაზდა და არც მოხუცებული: იმისი განიერი მხარბეჭი და ჩასხმულება, გრძელი და ცოტა ჭალარ შერთული წვერ-ულვაში ხომ, სრულებით ამშვენებდნ ისეთაც მიმზიდველ სახესა. მნახველს ის სწორეთ რომ ქართველს, მხოლოდ უწინდელს ქართველს წარმოგვიდგენდა თვალ-წინა, ყოველ ჩვენ კითხვაზედ, ყოველ დალაპარაკებაზედ ისეთ მოსწრებულ და გონიერ პასუხს გვიგებდა, რომ სრულებით გვაფიქრებდა ჩვენ იმისი მწყემსობა და, თითონ ჩემმა მეგობარმაც მითხრა: — გამიგონე! იქნება ბედს განგებ ჩავგდოს ეს კაცი, ამ გვარ ცხოვრების მორვეში, მაგრამ ჩვენი იქნეულობა მალე სულ ტყუილი გამოდგა და ის დაბადებითვე მწყემსი იყო, როგორც თითონ გვითხრა შემდეგში.

ჩვენ და ჩვენი ახალი მეგობარი იმის ცოტაოდენ ცხვარს მიძიმეთ მივდევდით უკანა. საღამო ჟინჯლიანი იყო; დაჰბერა ამასთანავე ნებათ მოქრიალე ნიავმა და წვიმას სამაურათ გვასხურებდა პირზედა და დღისით მზისაგან შერუქლულ სახეს ლაზათიანათ გვიგრილებდა.

აგერა მივალწიეთ ჩვენი მეგობრის ქონსაც. ქონის წინ მშვენიერ დაგებულს მწვანეანზედ სწრაფლ დაეყარა ცხვარი, იქვე გარშემო შემოუწვენენ ძალღეები და ჩვენ კი მეგობარმა შეგვიწვია ქონში. ქონის სულ ექვსის ბოძისაგან იყო შემდგარი, ზედ ბლომათ წაეყარათ ბჟანტში მოქრილი ჩალა და ისე ხელოვნურათ იყო დახურული, რომ მართლა მთელი დღე და ღამე ეწვიმნა, იქ სრულებით უფიქრელნი და არხეინათ უნდა ყოფილიყავით.

— ნურა გეფიქრებათ რა, თქვენი ჰირიმეთ, ნიავღვარი რომ გასქდეს აქ წვიმა არ ჩამოგვივია; აბა, იქნება ბოლმა თუ შეგაწუხნოთ, თორემ სხვა ფიქრი არა გვაქვს, მხიარულათ და კეთილ მასპინძლის კილოთი დავიწყო ლაპარაკი.

ნუ შესწუხდები ქარამან (ამ სახელით ვაგვაცნო თავისი თავი), ხომ ვაგიგონია: „ვისაც თევზი

უნდა, ფეხებიც სველი უნდა ჰქონდესო, ჩვენ როგორც მონადირენი, ბოლსაც შეჩვეულნი ვართ და ავდარსაცა, მიუგეთ ჩვენც მხიარულ მასპინძელსა და ჩამოგხედით ცეცხლ ნაპირს პატარა სამ ფეხა სკამებზედა.

— მაშ თუ ვგრეა, სხვა ღეთის მოწყობება ბევრი გვაქვს, თქვენი ჰირიმეთ! შაურმა, რძე და ყველი ხომ სამყოფია.

— არაყი კიდევ ჩვენა გვაქვს, მასპინძელო! მორივემ მხიარულათ შეგეძახეთ ქარამანსა.

ცეცხლა პირს გარშემო შემომსხდარნი, სიამოვნებით უცქეროდით ლაზათიანათ გაძრიელებულ ალსა. გაძრიელებულ ცეცხლს, გაძრიელებული ბოლიცა ჰქონდა, სახლი (თუ შეიძლება ზოგი ერთა ქონს ასე უწოდდოთ), სრულებით აივსო ბოლითა და არ იყო რომ ჩვენმა თვალებმა მალე იგრძნეს აუტანლობა, მაგრამ, რას ვიზამდით, ნება უნებურათ უნდა აგვეტანა!

— ღურიჯ! ღაუძახა მასპინძელმა თავის ცოლსა, რომელიც კარში იყო და წვრილ ბატკნებს ფარეხში აბინავებდა.

ჩვენთვის ამ უცხო სახელის წარმოთქმამ, ცოტა არიყო ცნობის მოყვარება აღგვიძრა და დავეკითხვეით მასპინძელსა: — ეს ქართული სახელი არ არის და საიდგან მოიგონა თითონ ამ უცნაური სახელის დაძახება თავის ცოლისათვისა? — ჩვენს კითხვაზედ ცოტა არ იყო გაიღიმა, გადისო შუბლზედ ხელი, აიწია თვალღებამდისინ ჩამოჩაჩული ტყავის ქუდი და თითქო რალაც სიამაყის გამომეტყველებით მოგვიგო!

— თქვენ მართალი ხართ! მს ქართული სახელი იმიტომ არ არის, რომ ის ქალი — მოტაცებულია!

— მოტაცებულია? მორივემ ერთათ დავეკითხეთ მასპინძელს თავისივე სიტყვა.

ამ მოულოდნელმა სიტყვამ უფრო ერთი ათათ გააფართოა ჩვენი ცნობის მოყვარება და დაუწყევით თხოვნა, რომ ეამბო ჩვენთვის თავისი თავ-გადასავალი და ამასთანავე ისიც, თუ როგორ, საიდგან და რა-რგვანა არის ქალი მოტაცებული. საზოგადოთ და ჩვენშიაც მწყემსი ხალხი ძრიელ მოსაუბრენი არიან და არასოდეს კაცს არ დაჰზარდებან, რომ ერთი მეორის, თუ თავიანთი თავ-გადასავალი მოუთხრონ სხვას და ასე და ამ რიგათ გარდასცენ რომელიმე შემთხვევა. ჩვენ ახალი მეგობარი და მასპინძელიც მწყემსი იყო და რასაკურველია არც ეს გადაუდგებოდა საერთო ჩვეულებასა, არც ეს გვეტოლა უარს რო გავზიარებინა ჩვენთვის ის, რაც თავის სიჭაბუკეში გადაჰხედია თავსა და ის უფრო უმეტეს, რო-

ვორ და რა შემთხვევით მოიტაცა ქალი უცხო თვის-
ტომობისა.

მასპინძლის ძახილზედ შემოვიდა იმისი ცოლი
დურიჯი. წარმოიდგინე მკითხველო, ქალის მშვენიე-
რი წამოსადგების ტანი, მსხვილი მხარ-ბეჭი, მრგვალი
პირის სახე და შავი ღიღრონი თვალები, რომელსაც
ზედ შხირი ქერა წარბები სრულებით ამშვენიებდნ
ისეთაც ლამაზ და მიმზიდველ სახესა. მოკლე ტყავი,
„ლექური წინდები“ და ფენის კოჭებამდისინ წმინდა
შალის კაბა შეადგენდა მთელ იმის ტანთ-საცმელსა;
ქალის ასეთმა სიმშვენიერემ, ჩაცმულობამ და ცქრი-
ლა მიხერა-მოხერამ დაგვარწმუნა იმის უცხო გვარ-
ტომობა და ამათს თავ-გადასაეალოს ამბავს, უფრო
სული მწარეთ მოველოდით როგორც მე, ისეთაც
ჩემი მეგობარი.

გ. აღის-ცხეელი.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

დედა და შვილი

(სიმღერა)

ერთს დედას ჭყავდა შვილი ლამაზი;
მშვენიერება, ნაწნარი, ნაზი.
ბუღბუღივითა მშვიდი და წყნარი;
ახსად შთენილა მის შესადარი.
სადამოკლე—მზის დასავალზე
დედა მოვიდა თავის სახლ-კარზე.
შვილი მიიკრა მოყვარულ მკერდში
და სიყვარულით აკოცა თვალებში.

დედა

შვილო! გთხოვილობს კაცი მდიდარე,
ოჯახი კარგი—ბიჭია დარე.
ხომ იცი რომა შენი გვირგვინი
ჩემთვის იქმნება ადგომის ღსინი.

შვილი

რას უბნობ, დედავ! რას მეუბნები,
მე დარე ბიჭსა როგორ გავუკები.
სახლი და კარი წყალ წაღებული—
თუ მოინარშვის უდროვოდ გული.
მე მინდა ბიჭი, ბიჭი მალხაზი,

მერცხალივითა ცქვიტი ლამაზი.
სახლის კარებსა, რომ შემოდებს,
მშიერიც ვიყუე, გამასადისეს.
მარდად ჩამაჯენს იგი ვალთაში
შამომესვევა, მაგოცებს თვალებში.
დედავ! ნუ მაკლებ გლახაკის ხელში
გერ გავისარებ მე ჩემსა დედაში.

რ. აღისუბნელი.

თეატრი და მუსიკა

კვირას, 2 მარტის, „თბილისის სოპრანის“ დარ-
ბაზში, გამართული იყო კონცერტი, პირველი კლასიკური
გიმნაზიის იმ დარბო მოსწავლეთა სასარგებლოთ, რომ-
ელნიც წელს ათავებენ სწავლას და შეუძლებლობის გამო
კვლარ აგრძელებენ სწავლას მალა სასწავლებლებში. ამ მიზ-
ნით უოკელ წელს იმართება ხოლმე კონცერტი და უო-
კელთვის დიდ თანაგრძობას იჩენს ჩვენი საზოგადოება.
წელსაც არა ნაკლები თანაგრძობა გამოუჩინა ჩვენმა სა-
ზოგადოებამ დარბო მოსწავლეთ. მთელი დარბაზი გატე-
ნილი იყო ხალხით კონცერტი დაიწყო სახალხო გიმნით
«Боже царя храни», აღმსრულებელი დიდის სიამოვნე-
ბით და აღტაცებით იყვნენ მიღებულნი საზოგადოებისა-
გან. აღმსრულებელ შორის გაჩნდა რუსული ოპერის არ-
ტისტებისა, მუსიკის და სცენის მოყვარენიც იღებდნ მო-
ნაწილეობას. ბატ. ნასაპეტოვმა ჩინებულათ დაუგრა სკრინი-
კაზე ჩაიკოვსკის რომანსი და ბატ. ოპოჩინინმა სელოვ-
ნურად წაიკითხა რამდენიმე ლექსი. კონცერტის შემდეგ
ტანცრობა გაიმართა.

თბილისის კრუუოკში ქ. ტიმანოვისაგან გამართულ-
მა კონცერტმა, რომაბათს, 3 მარტს, დიდ ძალი ხალხი
მიიზიდა. კრუუოკის სათეატრო ზაღა სავსე იყო მსმენე-
ლებით. თვით პიესების ასრულებასზე ჩვენ არას ვიტყვით,
რადგანაც გამოჩენილი პიანისტკას ნიჭი დიდი ხანია და-
ფასებულა მოქლს კვრამაში. მსმენელნი აღტაცებაში მო-
დიოდენ ყველა ნომრის აღსრულებით. გამოჩენილ არ-
ტისტკას ბეგრე ტაშის კვრ და ბრავო უძღვეს. კონ-
ცერტის გათავების შემდეგ საზოგადოება არ დაშლიდა
და სთხოვა ქაღბ. ტიმანოვისას კიდევ აესრულებინა რამე.
პატივცემულმა არტისტკამ დიდის სიამოვნებით მიიღო
საზოგადოების თხოვნა და ჩინებულად ასრულა ფანტა-
სია „სონამბულიდაში“. გუშინ თბილისის თეატრში ქ. ტი-
მანოვისამ გამართა მერე და უკანასკნელი კონცერტი

ქ. ქ. ზარუნაის, სმირნოვის და ბ. იშხლიტოვი-ივანოვის დახმარებით.

სამშაბათს, 4 მარტს, „თბილისის სობრანის“ ზალაში, ერთი ახლად დაარსებულ ოჯახის სასარგებლოდ გამართული იყო ლიტერატურული და მუსიკალური სელამო. ამ სელამოს ჩვენმა არტისტებმაც მიიღეს მონაწილეობა. გაბუნია-ცაგარლისამ იმდერეს ბაიათები, ბ. ალექსეევ-მესხიევიც იმდერეს რუსულად კომიკური კუმბლეტები.

ხვალ, 10 მარტს, თბილისის თეატრში ერთ ახლგაზდა ქალის სასარგებლოდ, რომელიც კონსერვატორიაში შესულას აზირებს გამართული იქნება კონცერტი, რომელშიც მიიღებენ მონაწილეობას: ქ. ქ. სმირნოვისა, სვამბოდინა-ბარიშვილისა, კოშკა—ლენსკისა, ეტინგერი, ზენგლაუბი, რიუტნი და ბ. ბ. კინია, კანოვიჩი, ივანოვი, მელნიჩენკო, ალენიკოვი, რაზანოვი, ფუდინოვი და რიუტნი.

როგორც შევითქვით, ჩვენი სათავადაზნაურო ბანკის მმართველობა, არწრუნსეული თეატრის განახლებას აზირებს. სტენას ადიდებენ და ლოყებს უმატებენ. ურიგო არ იქნებოდა, რომ დეკორაციები და სასცენო მუბეიცი განახლებინათ.

სომხური გაზეთი „არდზაგანი“ გვაუწყებს რომ წელს არსდება ახალი სომხური დრამატული დასი და ნაადგომებს წარმოდგენებსაც დაიწყებსო. ბ.ბ. ფრიდონოვის და თავადოვის მეცადინეობით 3,000 მანეთი არის მოგროვილი ამ საქმისათვისო.

ჩვენ შევითქვით, რომ ქართული დრამატული საზოგადოების მმართველობა თვითონ კისრულაბს მომავალ სეზონის წაყვანას.

ქუთაისიდან გვწერენ, რომ 23 თებერვალს გ. მესხის ბუნეჭისი უფილია. წარმოუდგენიათ გრიბოედოვის ოთხმოქმედებანი კომედია „გაი ჭკუისაგან“. ბუნეჭიციანტს ჩაცვის როლი უთამაშნია. ხალხი ბუერი დასწრებია.

დილა

სტუდენტნი ცის ლურჯ კამარას დილის მზემ თვისისი ისრები— ადდგომის კვარტსებრ შედება ნაგლეჯ-ნაგლეჯი ღრუბლები... ბანკე დამუდარმა მთავარკმ აქვრიფა მკრთალი სსივები, გახქრენ ვარსკვლავნიც, მისი სსივით ჯახნილნი, დარცხკენილები...

სამყარო, მრავალ ფეროვნად მოართულო... ამ დილით მეტად ყვავდება, მზის ელვით განსხივებული... ისმის ფრინველთ ხმა, გაღობა, გრძნობებით შესავებული, მათ ბანს აძლევენ ჩახსახით წყარონი გამალებული!

ერთქელში ესევეა მიდამო—ცვიან მდელონი შრე-ბიან; სხივნი ჭკოცნიან ვარდნარსა; გუგურნი იფურჩქენებთან; ქორფა ზურები, მწოლარნი, ნელ-ნელა ფესვე დგობიან... მდინარნი ოქრო-ქსოვილად მათ შუა ისატებინს..

მწვემთ სელამურის კივილით მთა, ბარი გაფის-ღებულას; ზურმუხტოვანი მთათ კალთა ჯოგთაგან აჭრელებულას... გუგურებს მუშა ფანებში—მხნე შრომით გატაცებულას... მილი გამქრალას... ჩვეულებრ სიცოცხლე აღულებულას..

ქვეყანა დღესასწაულაბს, გულს იტკობს ნეტარებითა, ზეტა დაჭურებს მშვენებით, სიცხოვლის მეტყველებითა— ბუნება განცხრომისა, დარდი არა აქვს ბუნებას! მოუგლენია გურთხევა ზენაასისა დიდებას!..

მატკობს, დენილსაც ეს დილა, მალხენს მგოსანსა მშვენებას! გერ მწამლას ამ წამს მე ხაში, სოფლის თვალთმაქცი ცხროგება, მისი სილახრე, სიცრუე, ძნეებთა წაწყმედილება, წადმა-უგუდმა ტრიალი, ბოროტსე მიდრეკილება!..

გ. თარელი.

ნ ა რ ე ვ ი

ადმორჩეული აზრები ჭენესა, შესახებ მაღალ აზროვანს ხალხსედ.

როგორათაც ვარსკვლავები ცას ამშვენებენ, აგრეთვე მაღალ აზროვანი ხალხი თავიანთ მიწა სამშობლოს. დიდ აზროვანი ხალხის გული დედა-მიწის ვარსკვლავები არიან. როგორათაც ვარსკვლავები ბნელს ღამეს ანათებენ, აგრეთვე მაღალ აზროვანი ხალხი თავიანთ თანამემამულეთ უნათებენ. (წ. 91).

ბერი მაღალ აზროვანი კაცი ამოუქამია ამ უმაღურს ქვეყანას; ყოველ ნაბიჯზედ იმათს ნაკვალევს

ებნდავთ, რომელიც განათებულია. ბევრს ბედნიერს საათში ჩვენ სულში მოგველანდებინან ხოლმე. მხოლოდ დიდ აზროვან კაცს შეუძლიან დიდ აზროვანი კაცის დანახვა. ღიან, მხოლოდ იმას შეუძლიან იმის გულის სიოლმოგეში ჩახედვა. მართი სიტყვით, მთელს იმის სულის წყობილებას იგებს და გრძნობს. (1. 76).

დიდ აზროვანს კაცს შეუძლიან თავის განძრახვების წინააღმდეგ იმოქმედოს, როდესაც იგი ორ გეარ სხვა-და-სხვა საზოგადოებაში არის და სცდილობს თავის აზრების განხორციელებას, იგი გარემოებას ემარჩილება, როგორათაც ფლუგერი კომპიუტერად, თუმცა რკინისაა, მაგრამ ყველა ქარს შეუძლიან იმისი გადმოგდება და დამსხვრევა, თუ რომ ქარზედ რიგინათ არ იბრუნა, (რა სოფელშიაც შეხვიდე, იქაური ქუდი დაიხურეო, ანდაზა). მაგრამ დიდ აზროვანი კაცი, თავის დღეში სულით ისე არ გამოიცილება, რომ თავის მემამულეთ ცუდს მიღრეკილებას გულგრილად უყუროს და უბედურება მოუმატოს. როგორათაც ჩვენ მშობლები გვიყვარს, აგრეთვე ის ხალხი და ენა, რომელშიაც ჩვენ დაიბადენით და მივიღეთ სიცოცხლის დასაწყისი, არც ერთი რჯული არ არის იქამდისინ მდარე და არც ერთი პოლიტიკა არ არის იქამდისინ კარგი, რომ ეს ბუნებითი გრძნობა გაგვიქრონ. (2. 219).

მხოლოდ გენიოსს აქვს ახალი აზრებისთვის ახალი სიტყვები. (3. 76).

გენიოსის კალამი, თვით გენიოსზედ და იმის დროებითი განძრახვებზედ დიდია. (8. 62).

როდესაც ჩვენ გვესმის იმ ქალაქზედ, რომელშიაც დიდ აზროვანი კაცი სცნოვრობს, თუმცა ჩვენ თვითონ ვერა ვგრძნობთ, ისე წარმოვიდგენ ხოლმე, როგორათაც ქალაქის შუა გულს, ჩვენ ისე წარმოვიდგენთ ხოლმე თითქო სამქედლოებიც კი იმის დიდებით განათებულიაო, მაგრამ როდესაც ქალაქში შევიდით მალე ვერა ვპოულობთ იმ ადგილს, როგორათაც მოგზაური ყველაზედ ადრე ეკლესიას ხედავს, მაგრამ როდესაც შიგ შედის, მრავალი წალმა უკულ მა მიგრეხილ-მოგრეხილი ქუჩები უნდა გაიაროს, რომ ეკლესიის კარამდის მივიდეს. (7. 134).

გამოცანები

შემა იმერეთში შეკრებილი სოსიკოსაგან

1

ანწივი წივის,
მუსხანი კივის,

ლომი იწივის,
ფუტურა სკდება.

2

ჩემი პატარა მანასა:
ხან გაიტინებს, ხან არა.

3

გარეთ ატლასი,
შავით ათასი

4

ახლი-ბახლი,
გურცხლის ტასტი;
მწით ავიღე,
მთვარით დავადგი.

5

ხის ზურგი და
ქვის მუცელი.

6

წინ ზურგი,
შუბან მუცელი.

7

ჩემი პატარა ბაჭია,
სიწმიდით არის მაკე.

8

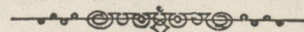
ლორს კოჭამდინ ვერ შესწვდება;
განსჯედ უმადლესი არის.

9

შიგნი გული გურგუმალი,
გარეთ კანი ატლასია;
მას რომ ვჯარი ასგევის
მასხუბარი ათასია.

10

სეიდანა მოდიოდა:
უფთო, უფუხო, უფურო,
გეტაკო? როგორ გეტაკო?
არა და როგორ უფურო?

შეუღილი სიყვარულისაგან *)

ღრამა 5 მოქმედ. თხზ. დონ-მანუელ ტამიისი და ბაუსისა

სცენა VII

დედოფალი და დონა მღვირა.

ეღვირა. დაბძანდით, დედოფალო! ძალა მოიკრიფეთ.

დედოფალი. წვიმა, ქარმა, დაღალვამ, მოუსვენ-

*) იხილე „თეატრი“ № 9.

რობამ დამტანჯეს მე, მაგრამ ვარწმუნებ, მღვირა, ეხლა კარგათა ვარ.

ელფირა. რა წინდაუხედობაა, დედოფალო! არ ვიცი რა ვქნა... მკადენით მაინც, რომ სრულიად არ გაანრისხოთ მეფე.

დედოფალი. აგერა ისიც. შენ მანდვე ოთახში დაიმაღე, ერთად არა გენახოს...

ელფირა. მნდეთ ჩემს ერთგულობას, თქვენო დიდებულებავ.

დედოფალი. ბაიბა სანათებელი.

ელფირა. მღვრთის მშობელი დედაა, დაგვიფარე ჩვენ! (მიდის მარჯვნივ კარებისკენ, თან სანთელი გააქვს).

სცენა VIII

დედოფალი მარტო, მერე მეფე, მასკები, შემდეგ დონ ალფარი, ალდარა და დონ მღვირა.

დედოფალი. ის ქალი იქ არის. იგი ძალიან კარგია! მხლა მე თვითონვე შემიძლიან მისი ნახვა. რას ეჩადი? არა, აქ უნდა მოუყადოთ შილიპეს. ბანა ეხლაც გაჰხედავს ჩემს მოტყუებას? ახ, რა სიამოვნებას ვიგრძნობ მე მაშინ, როდესაც დაეინახავ მის პირისსახეზე გაცეხას, განცვიფრებას, მის გაბოროტებას! დღეს ჩემი გამარჯვების დღეა! დიახ, ეს ის წამია, როდესაც ხანგრძლივი ტანჯვანი სიხარულად უნდა გადამექცენ! აი ფეხის ხმა! ეს მისი ფეხის ხმა ხომ არ არის?! ჰოველი მისი ფეხის გაღადგმა ჩემს გულს ხმას აძლევს.

მეფე. (შუა კარებთან, კულისებში ლაპარაკობს) თქვენ აქ დარჩით და ელოდეთ ბძანებას.

დედოფალი. (თავისთვის) რა მამდის? სად არის ის სულის სიმტკიცე, რომელსაც ჩემში ვიგულისხმევი.

მეფე. შევიდეთ მის ოთახში. (მიდის ალდარას ოთახში და ამ დროს დედოფალი შეჰხედება) ა, აქ დედაკაცია...

დედოფალი. (თავისთვის) იგი მიახლოვდება...

მეფე. (მივა მასთან) ალდარა. ეს თქვენა ხართ?

დედოფალი. (თავისთვის) რა ვქნა? რა უყო?

მეფე. ალდარა! (ხელსა ჰკიდებს) არ უარყოფს ჩემს ხელს.

დედოფალი. (თავისთვის) გაბედე!

მეფე. თქვენ პასუხსაც არ იძლევი?

დედოფალი. (თითქო რიდასიც თქმა უნდოდა და ამის მაგიერად იცინის) ხა! ხა! ხა!

მეფე. შენ დამცინი კიდევ?..

დედოფალი. ხა! ხა! ხა!

მეფე. ღმერთო ჩემო, ეს ის არ არის! შინა ხართ თქვენ? მითხარით. სანათობელი, ფერანო, სანათობელი!

დედოფალი. მე მეგონა გულითაც მიჰხედებოდი— თუ მე ვინცა ვარ!

მეფე. ეს ხმა? ო, გიცნობთ თქვენ! (გამართმევს ერთს მასკას სანათობელს, — მასკებს შორს აყენებს და თვითონ უახლოვდება დედოფალს) დედოფალი! დედოფალი აქ!

დედოფალი. დედოფალს მაშ სადა აქვს ადგილი, თუ არ მეფის ახლო!..

დედოფალი. შედურო! უპასუხე დედოფალს... სკაშიანის ჰატრანი. დედოფალო!.. წმინდაო მფარველო!

დედოფალი. შენ მეფემ რა გითხრა?

სკაშიანის ჰატრანი. იმან მე მითხრა... იმან მე მითხრა...

დედოფალი. რა გითხრა? დაასრულე!

სკაშიანის ჰატრანი. მე გულითა მსურდა... მაგრამ არის დაბრკოლება... თქვენო დიდებულებავ, მაპატიეთ... აი რა... მე თავის დღეში დედოფალთან არ მილაპარაკებია...

დედოფალი. დედოფალი ისეთივე დედა-კაცია, როგორც სუყველანი და ბოდიშს ტყუილად იხდი. აბა, თქვი ჩქარა...

სკაშიანის ჰატრანი. რომა ვთქვა, მეფე ჩამოახრჩობინებს ჩემს თავს.

დედოფალი. და თუ არ იტყვი, დედოფალი ამაღამე უბძანებს შენს ჩამოხრჩობას.

სკაშიანის ჰატრანი. როგორ, — თქვენც ინებებთ ჩემს ჩამოხრჩობას?

დედოფალი. ამოიჩჩე!

სკაშიანის ჰატრანი. მეფე ამოვიჩჩო ჩემი ჩამოხრჩობა?

დედოფალი. გეფიცები პატიოსნებას არაფერი დავიშავებდებარა, თუ რომ მეტყვი ამ საიდუმლოს.

სკაშიანის ჰატრანი. ნამდვილად? მაშ ალარ ჩამამხრჩობთ? მიბოძეთ ნება ფეხებზე გეამბოროთ.

დედოფალი. თუ კიდევ მოთმინებიდგან გამომიყვან, უარს ვყოფ ჩემს დაპირებას.

სკაშიანის ჰატრანი. ძარგი სენიორა. აქ, სასტუმროში სცხოვრობს ერთი ქალი. ძალიან ლამაზია, სახელად ალდარა ჰქვიან.

დედოფალი. გააგრძელეთ.

სკაშიანის ჰატრანი. მეფე... რაც იყვეს, იყვეს... მეფე როგორც თქვენმა დიდებულებამაც ბძანა ისეთივე კაცია, როგორც სხვები. მერე... მტერი მძლავ-

რია... მსეა ყოველთვის. განძია სწორეთ, განძია ის ქალი...

დედაფაღაი. მერე?

სკაპიონის ზატრონი. ბოლოს პაწაწინა ცოდო... სიცელქე... სასტიკათ არ უნდა ესჯიდეთ.

დედაფაღაი. რა, მერე. რა? მხლა შენ მოტაცებაზე ლაპარაკობდი.

სკაპიონის ზატრონი. ღიახ... იმას ამაღამ უპირებს მოტაცებას; მე ყოველივე მომზადებული მაქვს.

დედაფაღაი. (თავისთვის) ლმერთო ჩემო! ლმერთო ჩემო! (მალა) სად არის მისი ოთახი?

სკაპიონის ზატრონი. (უჩვენებს კარებზე, რომელიც კარიდორში გადის) აი აქ არის, სენიორა.

დედაფაღაი. თავისუფალი ოთახი ხომ გაქვს?

სკაპიონის ზატრონი. აი აქვე მშვენიერი ოთახი გახლავთ (მარჯვენა კარებზე უჩვენებს).

დედაფაღაი. ძარგი. წალი მეფესთან მოვიდეს მის მოსატაცებლად.

სკაპიონის ზატრონი. (მიდის და ისევე ბრუნდება). მითმა ღიდებულეებამ გიბძანა სანთელი ყველგან გააქვითო. თუ ის სინათლეს დაინახავს იფიქრებს რომ...

დედაფაღაი. ის სინათლეს ვერ შენიშნავს, (სკაპიონის პატრონი წავა და კიდევ დაბრუნდება).

სკაპიონის ზატრონი. (დაიჩოქებს დედოფლის წინ) გენაცვალე, დედოფალო, ხომ არ ჩამამხრჩობენ?

მეფე. (სანათობელს სტოლზე სდგამს და მასკებს ეუბნება) წადით თქვენ და გარეთ მომიცადევით. აქ აღარაფერ შემოხედით. როცა საჭირო იქნება, მე თვითონ გიხმობთ (მასკები გადიან. მეფე ჰკეტამს შუა კარებს) ახლა გთხოვთ, სენიორა, ამიხსნათ—თქვენ აქ რამ მოგიყვანათ.

დედაფაღაი. ბანა ჯერ შენ თვითონვე ვერ მიმხედარხარ?

მეფე. მე გთხოვ რომ თქვენ თვითონვე მითხრათ.

დედაფაღაი. მე მოვედი იმისთვის—რომ დაგეზმარო იმ სახემწიფო საქმეში, რომლის გულისთვის შენ მუდამ აქ დაიარები.

მეფე. (თავისთვის) რას ამბობს?

დედაფაღაი. ღიახ, მე თვითონა მსურს გამოველაპარაკო იმ დარბაისელს, რომლის სანახავათაც შენ ამ სასტუმროში მოსდინარ ხოლმე როგორცა სჩანს, ჯერ შენ ვერ მოგიგია მისი გული, ჯერ სრულიად ვერ დაგიმარცხებია იგი. ღვე, პირად ჩემგან გაიგოს იმან, რომ შენ მე არამც თუ მტანჯამ და მაჯაფრებ, არამედ ძალიან გიყვარვარ და პატივსაცა მცემ. ღვე, იმან ჩემგანვე შეიტყოს რომ ძასტილია არ არი შენ-

გან შევიწროებული და გაქელილი, რომ შენ ჩაქვს იქით ზრუნავ მის კეთილ-დღეობაზე და რასაც შენზე ავრცელებენ—ეს შენი მტრების ცილის წამებაა. ამა-საც შევაცუობინებ იმას, რომ ჩემი სახელი ტყუილად აულიათ იმათ არეულობის ნიშნათ და მიხეზათ. მე დღეს მინდა გამოგესარჩლო შენ, და ქვეყანას გაღუშალო შენი საოჯახო, თუ სამეფო სათნოებანი. აბა, რას იტყვი? სულათ არის ყველა ეს მოგონილი? რასაკერეღია კეთილი გერცოგი არ მოგლოდა ჩემს შეხვედრას. სუყველა ესე ძრიელ აზიანებს მამის ჩემის მომხრეებს—მაგრამ დროა ისპანიამაც გიცნოს შენ ისე, როგორც მე შენი ცნობა მაქვს.

მეფე. (თავისთვის) რალა მეთქმის?

დედაფაღაი. პირველად ეს კი მითხარ: მინ იყო ის მანდილოსანი, რომელსაც შენ უძახდი, როცა აქ შემოხველ?

მეფე. ბიძაშვილია სკაპიონის პატრონისა.

დედაფაღაი. რათ დაეძებდი იმას?

მეფე. უნდა მეკითხნა—ბერცოგი მოსული იყო, თუ არა.

დედაფაღაი. და მარტო ამისთვის მავლე იმას ხელი?

მეფე. ის მე პასუხს არ მაძლევდა და უნდა შემეტყო ეს ის არის თუ არა..

დედაფაღაი. უბედურო შილიპე რამდენი ზრუნვა, რამდენი შრომა გმართებს შენ—რომ ურთიერთობივ ომში ტყუილად არ იღვაროს სისხლი შენი ქვეშევრდომებისა!

მეფე. ძალიან მოხარული ვარ—რომ სამართალს იძლევი.

დედაფაღაი. სამართალს ვიძლევიო? მე უფრო დიდი რამეთი მავლებ, მინამ შენა ფიქრობ. ახლა რას იფიქრებდა სხვა ვინმე დედა-კაცი, იმისთვის რომ ეთქვათ: შენი ქმარი დადის ამ სასტუმროში ვილაც ლამაზ ქალთან საარზიყოთ და ამ ქალს ამაღამვე უპირებს მოტაცებასაო? ის დაიჯერებდა ხომ, როდესაც შენ აქ გნახავდა მარტოდ მარტო, წამ-და-უწუმ მისი სახელის ხსენებით, და შენ დაუყონებლივ გადიძახებდა მატყუარას, ფლიდს, ფიცის დამრღვეს.

მეფე. ღონა ხუნაა!

დედაფაღაი. მაგრამ შენ ამ სიმდაბლემდის ვერ მიხეილოდი!

მეფე. ძმარა, სენიორა!

დედაფაღაი. მე ენუქამ თვალებს და ეინშობ სმენელობას სინამდილის წინაშე და ვიჯერებ მარტო იმას, რასაც შენ ამბობ.

მეფე სენიორა!

დედაფაღაი. უბედურო, განა ვერც კი მიმხედარხარ, რომ მე დაქცინი?

მეფე. თქვენი მაგვარი გაბედულობა მაკვირვებს. თქვენ ხომ არა ფიქრობთ დავემონო იმ ურცხვ მზრუნველობას, რომელიცა გსურთ თქვენ ჩემზე იქონიოთ?

დედაფაღაი. თქვენ ხომ არა გგონიათ უდაუსჯელად დაეწხავდინო ვისმე?

მეფე. ღამშიდით.

დედაფაქი. მე დავმშიდლდე? მაგგვარი დარიგება ურიგო არ არის სხვა დროს, ენლა კი როდესაც ჩემი აქ მყოფობით მიზანს ვერ მიგიხწვეია, შენ იტანჯები და მე კი ბედნიერთა ვთელი ჩემს თავს. მხლა ძრწის შენი გული, მე კი ვიდლესასწაულებ. მწუხარებასაცა ჰქონია თვისი შვება და სასოწარკვეთილებას—დასასრული.

მეფე. ღაფიქრდი. შენი უკუუო ქცევანი სხვა ნაირად ვაიტანება საჯაროდ და მე პატივი ამხედება.

დედაფაქი. შენ ჰხელამ კიდეც საკუთარ პატიოსნებაზე ლაპარაკს? ჩემი პატიოსნება? მამაკაცის პატიოსნება! ზანა ჩვენ ორივენი ერთად არ უნდა ეზრუნაედეთ ჩვენს სათნოებაზე, მოვალეობაზე და პატიოსნებაზე? სირცხვილი და სათნოება მარტოკა დედაკაცისთვის არ გაუჩენია ღმერთს!

მეფე. შენ ძალიან შემცდარი ხარ, თუ ფიქრობ, რომ მაგგვარი ქცევით შეიძლება მეუღლისადმი სიყვარულის დამსახურება.

დედაფაქი. მე ენლა ერთი ღა მწადიან: შამიძულე მე, და რადგანაც ჩემი სიყვარული შენთვის სასჯელია, მე დღითი-დღე უფრო-და-უფრო მეყვარები.

მეფე. მე შენი ჩემდამი სიყვარული, სენიორა, უფრო სულელობას, მეშლილობას წაგავს. მაგგვარი სიყვარული ქვეყნისგან კილვას მეელის.

დედაფაქი. ჩემი შენდამი სიყვარული კილვას მეელის? ღიან: დედაკაცს რომ უყვარდეს საყვარელი—ეს არაფერია, მაგრამ ეს კი ვასაოცარია მრავალწელიწადობით ცოლს რომ თავისი ქმარი უყვარდეს, განა? უკანონო, ბიწიერი სიყვარული—აი სიყვარული ეს არის, კანონიერი და წმინდა—ეგ ხომ სიყვარული არ არის, ეს სისულელეა, სიგიჟე, მეშლილობა!

მეფე. ღაბრუნდით, სენიორა, ტუდელოში, კაცებს ვაგაყოლებთ.

დედაფაქი. ღა მერე?

მეფე. თქვენ იძულებულსა მხდით ზომები მივიღო...

დედაფაქი. ზაუტანლობა ყოველთვის თავხედობასთან არის ხოლმე შეერთებული.

მეფე. ბიმეორებთ რომ თქვენ ვარეგნობა ვატყუებთ...

დედაფაქი. შენ ენაზე მუდამ ტყუილი ვაკერია.

მეფე. ხომ ჰხელამ თქვენ რა რიგად მაჯავრებთ და მე ყველა ამას ვითმენ.

მეფე. მაშ თქვენ გინდათ მართალი ვაიგოთ? შური დამიგდეთ: თქვენი სიყვარული ერთი ტვირთია, რომლის ტარება მე არ ძალმიძს.

დედაფაქი. ღა მომისმინე შენც: მე შენ მიყვარხარ!

მეფე. ზაჩუმდით, სენიორა. მე იმ მანდლომასთან თანა მსურს წასვლა.

დედაფაქი. როგორ შეგიძლიან?

მეფე. ასე მსურს.

დედაფაქი. ნუ მაიძულებთ, რომ შენი უსირცხლო საქციელი სუყველას ვავაგებინო.

მეფე. თქვენ აქ მარტოკანი ხართ ჩემთან.

დედაფაქი. ღავიყვირებ.

მეფე. თქვენ ყვირილზე ყურსაც არავინ ვაიბერტყავს.

დედაფაქი. მნანოთ! მოდით აქ! მომეშველენით!

მეფე. ღაფიქრდით, აბა რასა შერებით.

დედაფაქი. მს არ გინდოდა!

მეფე. ზაჩუმდი, უბედურო!

დედაფაქი. შშველეთ, დავხმარეთ დედოფალს!

ღონ ალჯარი. (გამოჩნდება თავის ოთახის კარებში და დედოფალს იცნობს) ზეცავ! ამას რას ვხედამ; ავაზაკო (იშიშველებს ხმალს და შილიბეს მივარდება).

დედაფაქი. (მფარება მეფეს) ახ! შინა ხართ თქვენ? რა გინდათ?

ღონ ალჯარი. მისი სიკვდილი!

მეფე. (ხმლის ეჭვს მოავლებს ხელს) საზაზლარო!

დედაფაქი. მისი სიკვდილი! შნდა მოჰკლა? არა, ჯერ მომკალით მე! ვამშორდით! მე ვიცნობ ამას, ამას მე ვპატიობ! დაიხოქეთ, კაპიტანო, დაიხოქეთ! მს ჩემი მეუღლეა, მეფეა!

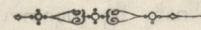
ღონ ალჯარი. (დაიხოქებს მეფის წინ) მეფე!

ალჯარა. (გამოდის თავის ოთახიდან და ღამფით ხელში კარიდორში გამოვა) დედოფალი!

(მეფე ხმლის ეფეს დაადებს ხელსა და კაპიტანს აცქერდება მუქარით; დედოკალი შეშინებული იფარავს მეფეს; ღონ აღვარი რამოდენიმე მანძილზე დაიხოქილია და თვისი ხმალი დედოფლის წინ დაუგდია, აღლარა მადლთა, შუა კარიდორში; ღონა მღვირა იმ კარებშია, საიდგანაც ვავიდა).

ს. ნ—თ—ქესა.

დასასრული მეორე აქტისა.

რედაქტორი და გამომცემელი გ. აბაშიძე.